

REGERINGEN

Socialdepartementet

Regeringsbeslut

I:2

2011-05-31

S2011/5508/FS
(delvis)

Smittskyddsinstitutet
171 82 Solna

Uppdrag om övervakning av antibiotikaresistens

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar till Smittskyddsinstitutet (SMI) att utforma en nationell plan för övervakning av antibiotikaresistenta bakterier. Planen ska innefatta bland annat vilken epidemiologisk resistensövervakning och vilken epidemiologisk typning som bör utföras av sjukvårdshuvudmännen och vad som bör utföras av SMI. Den nationella planen bör vidare belysa hur metoder för resistensövervakning ska utvecklas och utvärderas. Planen ska också innehålla en modell för insamling och analys av övervakningsodlingar för definierade tillstånd i öppen- och slutenvård. Provtagningen och den epidemiologiska resistensövervakningen bör styras av de signaler som kommer in via omvärldsbevakningen inom området och kan således ändras över tid. Planen ska utgöra en del av den kommande generella handlingsplanen om antibiotikaresistens och vårdrelaterade infektioner.

SMI fick den 16 december 2010 (S2010/9051/FH) i uppdrag att bl.a. kartlägga och analysera gränsdragningen mellan stat, landsting och kommuner i fråga om finansiering och kvalitetsutveckling av mikrobiologisk och infektionsimmunologisk diagnostik. Uppdraget ska redovisas senast den 1 november 2011. Eftersom det nu aktuella uppdraget och det som beslutades i december 2010 löper parallellt och båda berör ansvarsfördelningen mellan stat och landsting är det av vikt att båda uppdragen samordnas i de aktuella delarna.

Vid SMI finns den nationella databasen, SVEBAR, som dagligen tar emot bakteriologiska odlingsresultat och antibiotikaresistensdata från lokala och regionala laboratorier. Ur databasen genereras uppgifter för såväl lokal som nationell resistensövervakning samt larmsignaler för särskilt oönskad resistens till lokala och nationella laboratorier. SMI ges i uppdrag att i samråd med andra laboratorier

vidareutveckla och underhålla SVEBAR. Uppdraget innefattar också att definiera gränssnitt, att följa utvecklingen, att implementera tillämpliga nationella rekommendationer för termer och begrepp samt att tillhandahålla kravspecifikationer för överföring av resistensdata. Uppdraget ska utföras i samråd med Statens veterinärmedicinska anstalt.

Smittskyddsinstitutet ska senast i årsredovisningen för 2011 redovisa de åtgärder som myndigheten vidtagit och resultatet av dessa åtgärder. Kostnaden för uppdraget beräknas till 2 320 000 kronor. Kammarkollegiet ska utbetala medlen 2011 engångsvis efter rekvisition från utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslag 1:6 Bidrag till hälso- och sjukvård, anslagspost 14 Patientsäkerhet. Medel som inte använts till uppdraget inom den angivna perioden ska återbetalas.

Ärendet

Omotiverad eller felaktig antibiotikaanvändning och spridning av resistenta bakteriestammar inom hälso- och sjukvården och ute i samhället har lett till en ökande resistensutveckling. Det är en patientsäkerhetsfråga att enskilda patienter kan erbjudas effektiva antibiotikabehandlingar. En förutsättning för rätt behandling är att resistensläget är känt. Laboratoriernas diagnostik och databaser är i dag utformade främst för att på ett kostnadseffektivt sätt besvara det enskilda patientprovet, men inte för övergripande resistensövervakning. De kliniskt mikrobiologiska laboratorierna saknar uppdrag för epidemiologisk resistensövervakning liksom för medverkan i de nationella programmen för resistensövervakning. Vidare finns inga riktlinjer som anger i vilken utsträckning systematisk epidemiologisk typning av bakterier bör utföras för att kontrollera smittspridning av resistenta bakterier.

I dag saknar flertalet laboratorier också rutiner för att systematiskt upptäcka, reagera på och kommunicera fynd av antibiotikaresistenta bakterier så att adekvata vårdhygieniska motåtgärder kan vidtas. Det gäller särskilt sådan resistens som faller utanför smittskyddslagen. Det finns ett flertal exempel på när avsaknad av rutiner för snabb respons på laboratoriefynd lett till fördröjd handläggning och initialt bidragit till omfattande smittspridning.

För att komma tillrätta med problemen har SMI tillsammans med laboratorierna påbörjat utveckling av ett automatiskt rapporteringssystem för bakteriologiska odlings- och antibiotikaresistensdata, kallat SVEBAR (SVensk Bevakning av Antibiotika Resistens). För närvarande är fyra av 28 laboratorier anslutna till SVEBAR. Målsättningen med projektet är att 85 procent av de svenska mikrobiologiska laboratorierna ska vara anslutna till

SVEBAR i slutet av 2012 och att samtliga laboratorier ska vara anslutna 2014 och därmed bidra med sina resultat i en nationell övergripande bevakning av resistensutveckling.

SVEBAR möjliggör kvalitetssäkring av laboratoriernas data samt erbjuder sjukvårdshuvudmännen tillgång till ett varningssystem för oönskad resistens vilket möjliggör snabbt insättande av vårdhygieniska åtgärder. Tillgången till ett system där multiresistens kan analyseras, på lokal, regional och nationell nivå, har stor betydelse i utvärdering av användbara behandlingsalternativ och kan på sikt ge underlag till hälsoekonomiska bedömningar inom området.

Ett nationellt harmoniserat system för kommunikation av resistensdata underlättar för laboratorierna och SMI att leverera underlag till olika mottagare på lokal, nationell och internationell nivå.

En ny nationell plan som innefattar alla kedjans komponenter från provtagning och laboratoriemetodik till larm för insättande av vårdhygieniska åtgärder och som ger underlag för behandlingsrekommendationer kommer att få stor betydelse för patientsäkerheten i en tid när tillgången till effektiva antibiotika är i snabbt avtagande.

Socialstyrelsen har i rapporten Förslag till utveckling av strategin mot antibiotikaresistens och vårdrelaterade infektioner uppmärksammat behovet av system för epidemiologisk övervakning och att övervakningen samordnas mellan bl.a. humanmedicin, veterinärmedicin och livsmedelsproduktionen. Uppdraget till SMI är ett led i att realisera rapportens förslag.

På regeringens vägnar

Göran Hägglund

Anne Nilsson

Kopia till

Ekonomistyrningsverket

Kammarkollegiet

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Socialstyrelsen

Statens veterinärmedicinska anstalt

Smittskyddsläkarna

Samtliga landsting

Sveriges Kommuner och Landsting

Landstingens klinisk mikrobiologiska laboratorier

Föreningen för mikrobiologisk diagnostik